

Norsk institutt for kulturminneforskning

Fortidens minner i dagens landskap

Status for automatisk fredete kulturminner
i Skjåk kommune, Oppland 2002

Kari Støren Binns

Norsk institutt for kulturminneforskning

NIKU ble etablert 1. september 1994 som del av Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning, NINA•NIKU. Fra 1. januar 2003 er instituttet en selvstendig stiftelse og del av det nyopprettede aksjeselskapet Miljøalliansen som består av seks forskningsinstitutter og representerer en betydelig spesial- og tverrfaglig kompetanse til beste for norsk og internasjonal miljøforskning.

NIKU skal være et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen anvendt kulturminneforskning. Vår oppdragsvirksomhet er rettet mot så vel kulturminneforvaltningen som andre relevante brukere i samfunnet, både offentlige og private. Instituttet utfører forskning og oppdrag innen følgende områder:

- Arkeologi i middelalderbyene
- Arkeologiske registreringer og overvåkinger
- Bygningsundersøkelser
- Fargeundersøkelser (bygninger)
- Humanosteologi
- Konservering og restaurering
- Landskap og kulturminner
- Landskapsanalyser og konsekvensutredninger for kulturminner i samband med naturinngrep og arealendringer
- Miljøovervåking
- Oppmålinger
- Registrering av kulturminner

De største oppdragsgiverne er, i tillegg til Miljøverndepartementet og Norges forskningsråd, Riksantikvaren, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og andre offentlige institusjoner og bedrifter (Statsbygg, Forsvaret ol.).

NIKU har sitt hovedkontor i Oslo og distriktskontorer i Bergen, Oslo (Gamlebyen), Tromsø, Trondheim og Tønsberg.

Publikasjoner

Som selvstendig stiftelse har vi valgt å avslutte tidligere serier og etablerer fra 2003 to nye serier som hver nummereres fra 1 og oppover.

- NIKU Rapport er den rapportering som overleveres oppdragsgiver etter fullført prosjekt. Serien kan ha begrenset opplag.
- NIKU Tema omfatter det vide spekter av kulturminnefaglige områder som instituttet arbeider med og henvender seg i hovedsak til forsknings- og fagmiljøer samt forvaltning.

NIKU Fakta er enkeltark som har som hensikt å gjøre viktige resultater av den faglige virksomheten tilgjengelig for et større publikum. NIKU Fakta er gratis; de er også tilgjengelige på www.niku.no.

Binns, Kari Støren 2003. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. - NIKU Tema 4: 1-22.

Oslo, april 2003

NIKU Tema 4
ISSN 1503-4909
ISBN 82-8101-005-3

Rettighetshaver ©: Stiftelsen Norsk institutt for kulturminneforskning, NIKU
Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

Redaktør: Grete Gundhus
Design og grafisk produksjon: Elisabeth Mølbach

Opplag: 200
Trykk: Signatur AS
Trykt på miljøpapir

Kontaktadresse:
NIKU
Dronningensgt. 13,
Postboks 736 Sentrum
N-0105 Oslo
Tlf.: 23 35 50 00
Faks: 23 35 50 01
Internett: www.niku.no

Prosjekt nr.: 22820002
Oppdragsgiver: Riksantikvaren
Tilgjengelighet: Åpen

Ansvarlig signatur:

Referat

Binns, Kari Støren 2003. Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland 2002. - NIKU Tema 4: 1-22.

Denne rapporten beskriver omfanget av skader som er påført automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune, Oppland, i perioden 1983-2002. Kontrollregistreringen omfatter de kulturminnene som ble registrert i 1982-83 i forbindelse med utarbeidelsen av økonomisk kartverk for Skjåk, samt noen senere registreringer foretatt av Oppland fylkeskommune, i alt 138 kulturminner. Undersøkelsen viser hvilke arealtyper kulturminnene ligger på, kulturminnenes tilstand og om stedfestingen er korrekt. Dersom kulturminnene er skadet eller fjernet siden registreringen i 1983, er det også identifisert hvilke typer tiltak som har forårsaket skaden. Resultatet av undersøkelsen viser at i løpet av de siste 19 årene er tre av kulturminnene fjernet, alle uten forutgående undersøkelse. 23 kulturminner er skadet. Det er virksomhet i tilknytning til skogsdrift og friluftaktiviteter som har forårsaket de fleste skadene på kulturminner i Skjåk, mens den hyppigst identifiserbare årsaken til fjerning er materialuttak. Dette betyr at i perioden 1983-2002 er i gjennomsnitt 0,12% av kulturminnene blitt fjernet hvert år, mens 0,87% er blitt skadet. Arealbruken har holdt seg omtrent uendret i perioden 1983-2002, både med hensyn til dyrket mark/beite og skogsdrift. Kulturminnene ble også kontrollert med tanke på nøyaktighet ved stedsangivelsen. Av de 138 kontrollerte kulturminnene hadde 24, dvs ca 17%, en kartavmerking som ikke holdt seg innenfor en feilgrense på 20 meter.

Oppdraget er utført på bestilling av Riksantikvaren som ønsker en kartlegging av årsakene til at den registrerte kulturminnebestanden desimeres.

Emneord: kulturminne, fredet, rapportering, overvåking, registrering, desimering, kontroll, tap, skade, tilstand, Skjåk, Oppland.

Abstract

Støren Binns, K. 2003: Prehistoric sites and monuments in present-day landscape. A report on the state of preservation of protected monuments in the municipality of Skjåk, Oppland County, year 2002. - NIKU Tema 4: 1-22. - In Norwegian.

The report describes the nature and extent of damage inflicted on protected archaeological sites and monuments in Skjåk, Oppland county, between 1983 and 2002. Monuments in Skjåk were systematically surveyed and described in 1982-83 in connection with the publication of the Norwegian Land Use Maps for Skjåk. A similar survey of the same 138 monuments undertaken in 2002 documented the present status of the monuments. The new survey revealed that, in the past 19-20 years, 108 monuments have remained unchanged, while three monuments have been removed - all without authorisation and therefore without any prior archaeological excavation. 23 monuments have suffered some kind of damage. Forestry and to some extent activities related to out door recreation were the most frequent causes of damage and destruction. Each year approximately 0,12% of the total amount of monuments are destructed and 0,87% were damaged in the period 1983-2002 in Skjåk. 24 of the monuments were incorrectly located.

The present survey is part of a country-wide investigation, initiated and funded by the Directorate for Cultural Heritage, concerning the problem of monument attrition.

Key words: cultural heritage site, protected, reporting, monitoring, survey, control, loss, damage, condition, Skjåk, Oppland

Forord

Periodiske kontrollregistreringer av tap og skade er ledd i Riksantikvarens overvåkning av automatisk fredete kulturminner. Kontrollarbeidet i Skjåk kommune, Oppland, ble utført i august/ september 2002.

Trondheim, april 2003

Kari Støren Binns

Innhold

Referat	3
Abstract	3
Forord	4
1 Innledning	5
2 Bakgrunn	5
3 Hovedresultater	6
4 Presentasjon av området	6
4.1 Skjåk kommune, Oppland	6
4.2 Omfanget av tidligere registreringer	7
4.3 Metode	8
5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer	9
5.1 Kontroll av kartfestingen	9
6 Resultat av kontrollen	10
6.1 Tilstandsending i perioden 1983-2002	10
6.2 Areal og arealbruksending	10
6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1983-2002	11
6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1983-2002	11
7 Tendenser i trusselbildet	14
8 Konklusjon	14
9 Kilder	15
Vedlegg	
Vedlegg 1 Bestilling av Riksantikvaren	16
Vedlegg 2 Skjåk kommune, Oppland, kulturminner som er endret i perioden 1983-2002	17

1 Innledning

Fornminnene i Norge har vært underlagt juridisk vern siden 13. Juni 1905 da «Lov om Fredning og Bevaring af Fortidslevninger» ble vedtatt. Denne loven er senere endret og revidert, senest i 1992, i takt med endringer i samfunnet og erkjennelsen av nye fornminnetyper. Bakgrunnen for fredningsloven av 1905 var først og fremst å beskytte gjenstandsmaterialet i fornminnene mot ufaglig utgravning. Senere er fornminnene som landskapselement blitt viktigere, og dette kommer også fram i kulturminneloven av 1978 §21, der det slås fast at departementet kan frede et område rundt selve fornminnet så langt det er nødvendig for å bevare virkningen av det i landskapet. Likevel har utbygging og nydyrking gjennom tidene ført til at svært mange fornminner er skadet eller fjernet, og dette har også i stor grad skjedd etter 1905.

2 Bakgrunn

Undersøkelsen er utført av NIKU etter bestilling fra Riksantikvaren. Prosjektet «Kontrollregistrering av automatisk fredede kulturminner (fornminner)» ble igangsatt i 1997 med fokus på desimeringshastigheten for automatisk fredete kulturminner. Fra 2001 har prosjektet vært en del av Riksantikvarens miljøovervåkningsvirksomhet. Formålet med dette overvåkningsprosjektet er å skaffe oversikt over utviklingen for tap av og skade på kulturminnene, og å finne fram til årsakene for tap og skader.

Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål 3.1: «*Det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres, og skal innen 2008 ikke overstige 0,5%*».

Tidligere kontrollerte kommuner er:

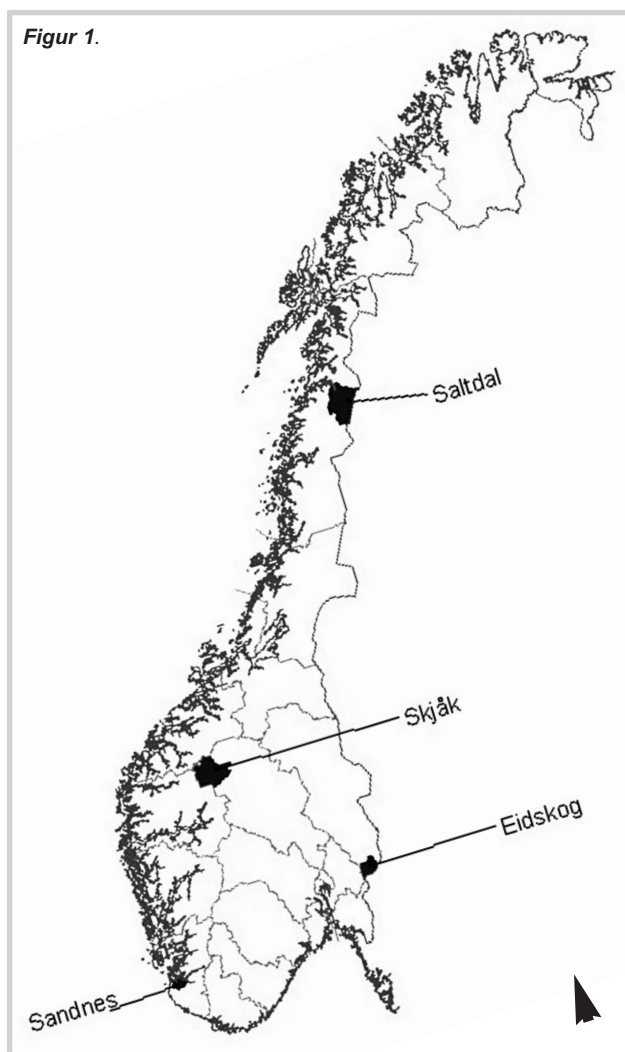
- 1997: Skien, Telemark; Trondheim, Sør-Trøndelag; Tromsø, Troms
- 1998: Gjesdal, Rogaland; Voss, Hordaland; Grong, Nord-Trøndelag
- 2000: Nord-Aurdal, Oppland; Fræna, Møre og Romsdal; Guovdageainnu/Kautokeino, Finnmark

Det er publisert rapporter for alle kontrollregistreringene (se Kilder).

3 Hovedresultater

Kontrollregistreringen i 2002 omfattet kommunene Eidskog i Hedmark, Skjåk i Oppland, Sandnes i Rogaland og Saltdal i Nordland (**Figur 1 og 2**):

Eidskog kommune, Hedmark	Kontroll av 143 fornminner som var registrert i 1985
Saltdal kommune, Nordland	Kontroll av 117 fornminner som var registrert i 1984
Sandnes kommune, Rogaland	Kontroll av 2853 fornminner som var registrert i 1990
Skjåk kommune, Oppland	Kontroll av 138 fornminner som var registrert i 1982-83

Figur 2. Gjennomsnittlig årlig tapte og fjernede fornminner i de fire kommunene som ble kontrollregistrerte i 2002

Sum pr år tap og skade, gjennomsnitt

	Periode	%
Eidskog	1985 - 2002	0,78 %
Saltdal	1984 - 2002	1,18 %
Sandnes	1990 - 2002	0,57 %
Skjåk	1983 - 2002	0,99 %

Tap pr år, gjennomsnitt

	Periode	Antall	%
Eidskog	1985 - 2002	0,41	0,29 %
Saltdal	1984 - 2002	0,78	0,66 %
Sandnes	1990 - 2002	14,88	0,52 %
Skjåk	1983 - 2002	0,16	0,11 %

Skade pr år, gjennomsnitt

	Periode	Antall	%
Eidskog	1985 - 2002	0,71	0,49 %
Saltdal	1984 - 2002	0,61	0,52 %
Sandnes	1990 - 2002	1,42	0,05 %
Skjåk	1983 - 2002	1,21	0,88 %

4 Presentasjon av området

4.1 Skjåk kommune, Oppland

Skjåk er en høylands- og innlandskommune og er i utstrekning blant de større kommunene i Norge, med et areal på 2140 km². Av dette er 17 km² jordbruksareal og 130 km² produktiv skog. Kommunen omfatter den øverste delen av Ottadalen, fra Ottavatnet og oppover til vannskillet mot Geiranger. Hoveddalen er vid og åpen, sidedalene trange og bratte. Resten av kommunen består av

store fjellvidder med flere topper over 2000 moh. Berggrunnen er hovedsakelig gneis. Kommunen ligger perifert til både geografisk og i forhold til større bysentra. Innbyggerne må ut av kommunen (til Lom) for å søke de fleste tjenesteytelser. Den må vel også sies å være en utflyttingskommune, selv om folketallet har hatt en svakt stigende tendens siden 2000. Innbyggertallet pr

01.01.1988 var 2693, og ved årsskiftet 2002/2003 var det sunket til 2398. Om lag 28% av befolkningen arbeider i industrien, fra 1980 til 2001 steg dette tallet med 13%. Primærnæringer som jordbruk/skogbruk har imidlertid gått tilbake, fra 33% til ca 20% i løpet av det samme tidsrommet. Disse arealkrevende næringene er likevel livskraftige. Bygda har stort storfehold med avhengighet av vanningsystemer. Mye av skogen eies av bygdeallmenningen, og denne har et stort sagbruk på kommunesenteret Bismo. Det finnes ellers mange trevarefabrikker i kommunen. I dag arbeider bortimot 51% av befolkningen i tjenesteytende næringer (Kilder: SSB 2001 og Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon, Kunnskapsforlaget. Oslo 1988).

4.2 Omfanget av tidligere registreringer

Fornminner i Skjåk kommune ble registrert for økonomisk kartverk i 1982 og -83. Samtlige av disse ble avmerket på flyfotos som grunnlag for innleggelse på ØK. I store deler av kommunens fjellområder og dalsider foretok Øystein Mølmen i 1974 registrering av fangstminner og fangstrelaterte kulturminner, noe øk-registreringen i stor utstrekning dro nytte av (Mølmen 1975). Han avmerket sine observasjoner på kartblad M711, ofte med detaljerte skisser for de enkelte lokaliteter, og med ett unntak fikk disse sin nøyaktige kartfesting på flyfotos under ØK-registreringen. En del nyregistreringer og kontroll er foretatt i regi av Oppland fylkeskommune i de senere år, særlig i forbindelse med anleggsplaner for ny kraftledningstrase gjennom kommunen (2000). Nyregistreringene som ble foretatt i denne sammenhengen mangler vi kartfesting for, og de inngår derfor ikke i angjeldende kontrollregistrering.

En stor andel av de registrerte kulturminnene er utmarksminner, først og fremst minner knyttet til jakt og fangst, samt produksjonsminner i form av kullgroper, tjæremiler oa. Dette er minner som både kan være før- og etterreformatoriske. Disse har derfor en uavklart vernestatus, der noen har fått X-markeringer, andre R-markeringer. I Skjåk forelå før kontrollregistreringen 78 R-markeringer og 33 X-markeringer, i alt 111 markeringer. Innenfor den enkelte lokalitet kan det ligge flere kulturminner, slik at markeringene samlet utgjør en totalitet på 150 R-enkeltminner og 43 X-enkeltminner.

I forbindelse med oppdraget ble det i august og september 2002 utført kontroll av 96 av de 111 R/X-markeringene. Fem R-markeringer ble utelatt enten fordi de lå høyt til fjells i intakte miljøer og manglet rasjonelle adkomstmuligheter eller fordi noen R-markeringer ut fra beskri-

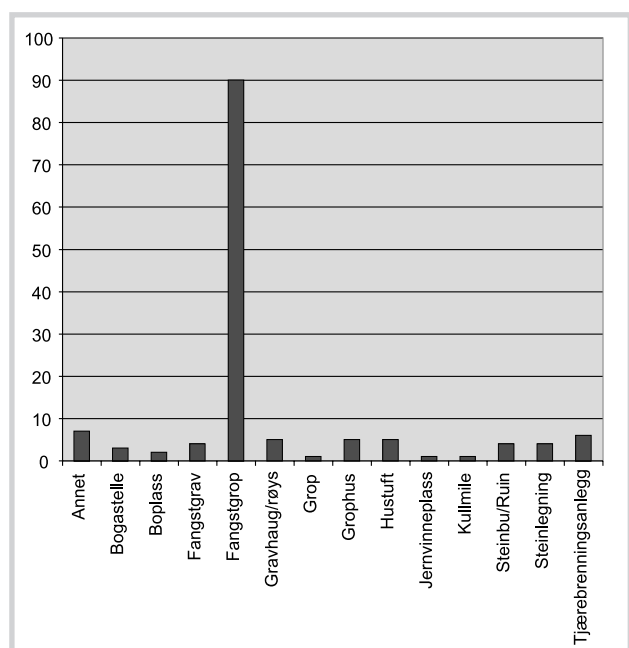
velsen ble vurdert ikke å være automatisk fredet. Samtidig inngikk 33 X-markeringer i kontrollen grunnet uklar vernestatus. Fasit ble en omdefinering av vernestatus for 15 R/X-registreringer, slik at det endelige antall kontrollerte automatisk fredete kulturminner i kommunen ble 138 enkeltminner, hvorav tre var fjernet. Inkludert i dette materialet er 13 enkeltminner der vernestatus fortsatt er uavklart.

De kontrollerte kulturminnene fordeler seg på følgende antall og kategorier(**figur 3**):

De helt dominerende kulturminnene i kommunen er fangstgroper og andre kulturminner tilknyttet jakt og fangst. De vitner om rik tilgang på vilt, og at jakt og fangst har vært en sentral næring i området. Foreløpig er det kjent bare *en* boplass fra steinalderen (ved Aursjøen), men den bærer i alle fall bud om menneskers tilstedeværelse i området langt bakover i tid. Senere års forskning og nye dateringer har vist at fangstgroper kan være eldre enn 4000 år, slik at denne fangstmetoden i teorien kan ha vært benyttet av disse folkene.

I løsmasseavsetningene langs det sentrale dalføret er det gjort gravfunn som vitner om fast bosetting og gårdsdrift i yngre jernalder. Her er det også registrert flere kirkesteder og kirkegårder som i dag ligger under flat mark, og i alle fall kan et par av disse være fra førreformatorisk tid. Høyere opp i dalen er det spor etter bosetting som opphørte ved Svartedauden.

Figur 3. Kontrollregistreringen omfattet 138 kulturminner

Spor etter andre utmarksnæringer enn jakt og fangst er også et fremtredende trekk i kulturminnebestanden i Skjåk. Særlig iøynefallende er anlegg som trolig har vært tilknyttet tjærebrenning. Disse har form som tilnærmet kvadratiske tufter der den ene veggen er særlig markert, og er formet som en buet mur, både i lengdesnitt og tverrsnitt, mens de øvrige tre veggene er lave og lite fremtredende. Jordsmonnet i arealet innenfor, særlig ved murveggen, er sterkt trekullholdig. Disse anleggene er ikke undersøkt, og har både en uklar funksjon og usikker vernestatus, men inngår her som en del av bestanden av automatisk fredete kulturminner. Nær ved en slik tuft ligger det gjerne en mindre tuft, nærmest et krypinn, med tørrmurte veggrester. Svært mange av fangstgropene har også til dels markerte avsetninger med trekull, særlig i bunnpartiet. Dette kan tyde på at de sekundært er benyttet til trekullproduksjon, men en mulighet er også at trekullet skriver seg fra oppbrente fotfeller av tre i gropbunnen **figur 4 og 5**).

Et karakteristisk og verdifullt trekk ved kulturminnebestanden i Skjåk er også de mange vanningskanalene oppe i dal- og fjellssidene. Disse er i hovedsak etterreformatoriske og derfor ikke automatisk fredet og systematisk kartlagt.

Figur 4. Ukjent kulturminnetype, mulig tjæremiletuft. ID-nr 020861. Foto Kari Støren Binns

4.3 Metode

Før kontrollregistreringen var allerede alle rapporter fra tidligere registreringer innlastet i Fornminneregisteret og samtlige kartavmerknings var digitalisert og hadde eget identitetsnummer (id-nr) i databasen. Et utdrag av informasjonen i Fornminneregisteret for Skjåk ble lagt over i en egen Exceltabell, som opplysninger om kulturminnetype, kulturminnets tilstand ved forrige registreringstidspunkt (1982-83) samt arealbruk på stedet i 1983. Det ble utarbeidet et skjema som ble utfyllt under årets kontrollregistrering, med rubrikker for endring av tilstand og arealbruk samt merknadsrubrikker for skadeårsak og kvaliteten av kartfestingen. Skjemaet følger malen til "Forslag til Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 3.0". Etter at kontrollregistreringen i felt var utført kom versjon 4.3. av standarden, og resultatene i denne rapporten er forsøkt tilpasset denne siste versjonen.

Ved feltkontrollen skulle stedfestingen av kulturminnene testes ved hjelp av bærbar GPS-mottager. Siden digitaliseringen av kartkoordinatene i Fornminneregisteret anvender kartprojeksjonen NGO48 som ikke var tilgjengelig på GPS-mottageren, var det nødvendig å transformere de digitale dataene til UTM-koordinater. Dette ble gjort ved hjelp av programmet WSKTRANS, og koordinat-

Figur 5. En av de mange fine fangstgropene i Skjåk. Denne ligger i åpent furuskogsterreng, ikke langt fra åmøtet mellom Ostri og Ottaelva. ID-nr 020853. Foto Kari Støren Binns

systemet som ble benyttet i felt var UTM Euref 89 (sone 32). For fornminner som er digitalisert som polygoner, ble midtpunktet i polygonet transformert.

Kontrollen ble foretatt i august/september 2002. I alt 138 automatisk fredete kulturminner ble oppsøkt. Kulturminneregistreringen for økonomisk kartverk i 1982-83 var grunnlaget for kontrollen. Hvert kulturminne ble kontrollert med hensyn på endring av kulturminnet, arealbruken i området og nøyaktigheten av stedfestingen. Kontrollskjemaet ble fylt ut og opplysningene som kom fram legges inn i Fornminneregisteret.

5 Kvalitetsvurdering av tidligere registreringer

5.1 Kontroll av kartfestingen

Under feltkontrollen ble stedfestingen for kulturminnene testet ved hjelp av bærbar GPS-mottager. I felt ble GPS-mottagerens posisjonsangivelse for de oppsøkte fornminnene registrert, og i etterkant ble denne sammenholdt med stedfestingen fra registreringen i 1983. Avviket mellom de to angivelsene ble beregnet som avstand i meter.

Ved kontrollregistreringen i Skjåk ble det funnet at 24 av de kontrollerte kulturminnene var feilavmerket. Dette utgjør 17,4% av de kontrollerte objektene (**figur 6**).

Figur 6. Kartavmerkingens kvalitet. God = mindre enn 20 meters avvik

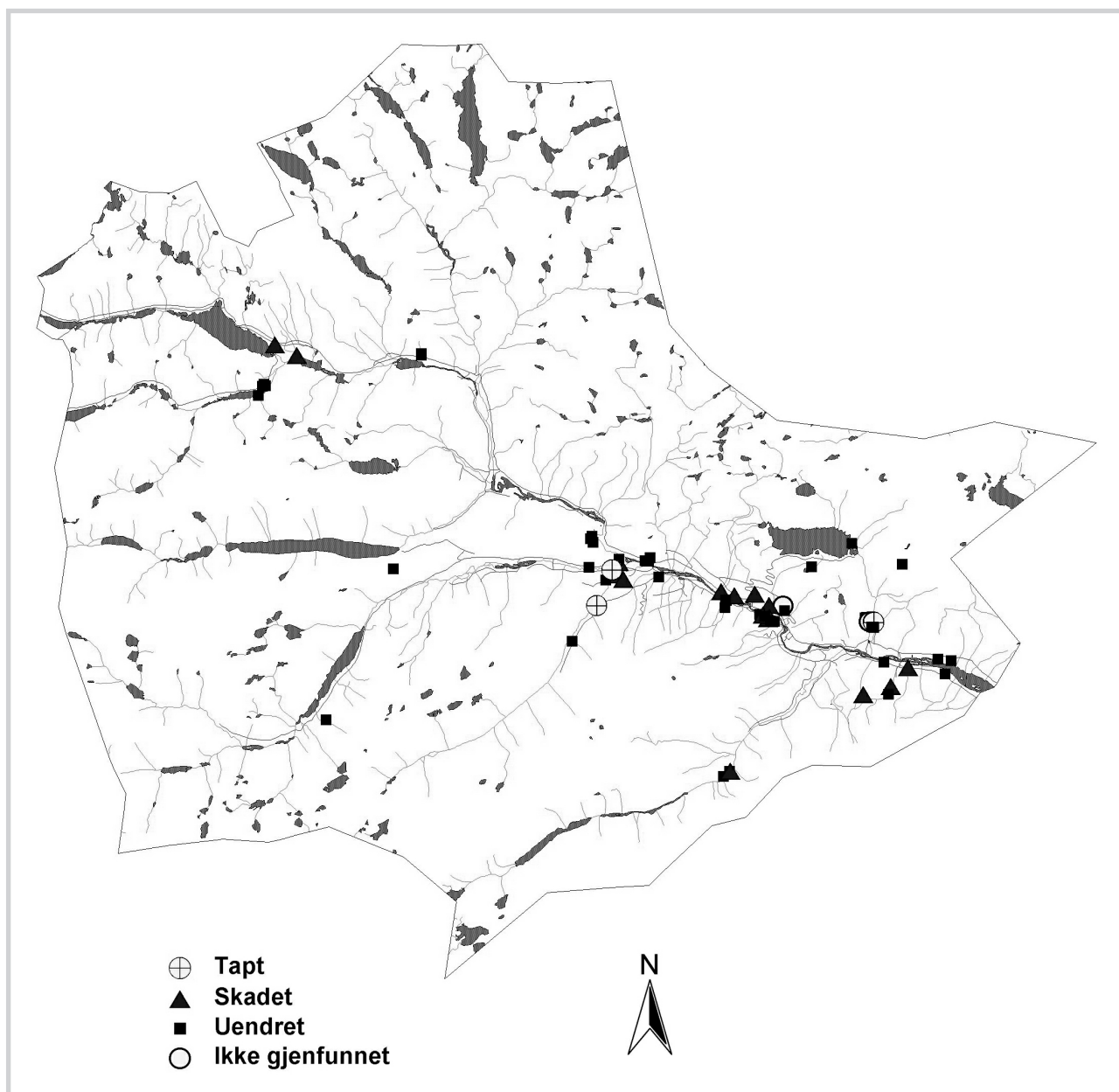
God		Ikke god	
Antall	Prosent	Antall	Prosent
114	83 %	24	17 %

6 Resultat av kontrollen

6.1 Tilstandsendring i perioden 1983-2002

Det ble kontrollert 138 automatisk fredete kulturminner i Skjåk kommune. Etter 1983 har 108 av disse *ikke* vært utsatt for tiltak av noen art som kommer i konflikt med kulturminneloven. Men av disse var 16 allerede skadet ved registreringen i 1982-83. 26 kulturminner er berørt av tiltak som er utført i tidsrommet 1983-2002. Av disse er tre fjernet og 23 er skadet. I tillegg er 12 kulturminner utsatt for naturskade i form av gjengroing. Fire kulturminner ble ikke gjenfunnet ved kontrollen (**figur 7**).

Figur 7. Kartet viser kontrollregistrerte kulturminnelokaliteter i Skjåk. Hver lokalitet omfatter enten ett kulturminne eller flere kulturminner samlet i felt. Felt der minst ett kulturminne er skadet eller tapt er markert på dette kartet.

6.2 Areal og arealbruksendring

Arealbruken i områdene der kulturminner er kontrollert har endret seg svært lite i Skjåk. Bare små endringsnyanser viser seg. De aller fleste kulturminnene ligger i utmark, og her har situasjonen vært så å si statisk. Den klart mest dominerende arealbruken er skog, hvorav omkring 3/4 er produktiv. Her er det kun en liten reduksjon i ikke produktiv skog. Mange kulturminner ligger også i fjell/vidde terreng, og vi ser ingen bruksendringer for denne store arealkategorien. Når det gjelder kulturminner beliggende i innmark (dyrket, tidligere dyrket, beitemark), i tun/hage eller i andre områder er det også svært små endringer, og tallene i seg selv er så små at de gir liten signifikans (**figur 8**).

Figur 8. Arealbruk på områdene der 138 automatisk registrerte kulturminner er/var anlagt.

	Dyrket	Beite	Skog	Fjell/ vidde	Tidl. dyrket	Skog produktiv	Tun/ hage	Infra- struktur	Strand- sone	Totalt
Arealbruk 1983	1 (0,72%)	3 (2,2%)	22 (15,9%)	25 (18,1%)	6 (4,3%)	78 (56,5%)	2 (1,4%)	0	1 (0,72%)	138
Arealbruk 2002	1 (0,72%)	5 (3,6%)	20 (14,5%)	25 (18,1%)	6 (4,3%)	77 (55,8%)	2 (1,4%)	1 (72%)	1 (0,72%)	138

6.3 Fornminner som er berørt av tiltak i perioden 1983-2002

Tapte kulturminner

Innenfor denne kategorien finnes kun tre kulturminner som er ulovlig fjernet.

Ulovlig fjernet

Med ulovlig fjernet menes alle inngrep som har ført til at automatisk fredete kulturminner er totalt fjernet uten at det er søkt om dispensasjon fra Kulturminneloven (jfr. Kulturminneloven §3 og §8). Innenfor denne kategorien regnes bare de kulturminnene som er fullstendig fjernet, og der en ikke kan forvente at eventuelle rester ligger igjen. I Skjåk var tre kulturminner ulovlig fjernet etter 1983.

Skadete kulturminner

Disse omfatter tiltak eller hendelser som har ført til skade i kulturminnet eller i sikringssonen rundt kulturminnet.

Tiltak i kulturminnet

Ulovlige tiltak i fornminnet omfatter alle typer inngrep som er egnet til å skade, flytte, forandre eller annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner (jfr. Kulturminneloven §3). I alt 23 av de kontrollerte kulturminnene i Skjåk er blitt skadet siden registreringen i 1983. Skadene består i at deler av fornminnet er fjernet, utsatt for erosjon og slitasje, delvis grodd igjen eller er blitt fylt med søppel eller med kvist og annet i forbindelse med skogbruk.

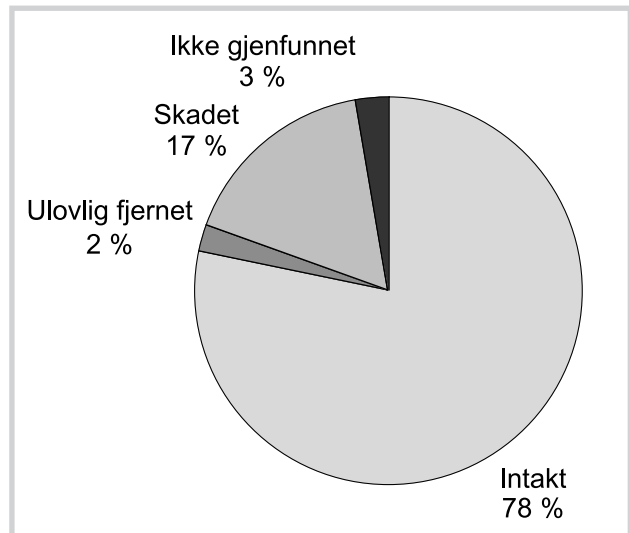
Tiltak i sikringssonen

Ulovlige tiltak i sikringssonen omfatter alle typer inngrep som er utført innenfor fem meter av fornminnets synlige ytterkant (jfr. Kulturminnelovens §5). I Skjåk ble det ikke funnet noen kulturminner som var berørt av slike skader.

Se figur 9 og 10

6.4 Tiltak som har forårsaket skade eller fjerning av fornminner i perioden 1983-2002

Ved kontrollen ble det lagt vekt på å finne årsakene til at kulturminnene var skadet eller fjernet. Betegnelsene for skadeårsaker følger terminologien i «Forslag til Norsk

Figur 10. Tilstand for automatisk fredete kulturminner**Figur 9.** Tilstand for automatisk fredete kulturminner

Kommune	Periode	Intakt	Tapt	Skadet	Ikke gjenf
Skjåk	1983 - 2002	108 (78%)	3 (2%)	23 (17%)	4 (3%)

Spesifisering av tapte kulturminner

Ulovlig fjernet	Frigitt
3 (2%)	0

Figur 11. Antall tapte kulturminner fordelt på tapsårsaker

Kommune	Tidsrom	Materialuttak	Bygg, anlegg industri, vei	Sum
Skjåk	19 år	2	1	3

Figur 12. Antall skadete kulturminner fordelt på skadeårsaker

Kommune	Tidsrom	Jordbruk	Skogbruk	Naturskader	Bygg, anlegg	Husbygging, friluft	Sum
Skjåk	19 år	1	8	3	2	9	23

Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 4.3” (figur 11 og 12).

Jordbruksskade

Skade som kan oppstå som følge av blant annet pløying, dyrking, nydyrking, tildekking, planering, deponering av masse, skade av husdyrhold, opparbeidelse av landbruks- og adkomstveier og lignende. I Skjåk var en gravrøys tildekket med masse kvist i forbindelse med rydding av et beiteområde.

Skogbruksskade

Skade som oppstår i forbindelse med skogsdrift, som for eksempel nyplanting, markberedning, hogst, tildekking, kjørespor/slitasje og skogsveier/adkomstveier. I Skjåk var det åtte kulturminner som har skader direkte knyttet til skogbruket. I ett tilfelle var en større fangstgrop fullstendig dekket av et tømmerlager, og de øvrige skadene gjaldt groper som var fylt igjen med kvist. (figur 13 og 14). Et

par fangstgropssystemer var også skjemmet av at de lå i hogstfelt som Ikke var ryddet. Skogsbilveier og nyplanting hadde imidlertid ikke voldt registrerbar skade.

Naturskade

Skade som skyldes naturlige årsaker som for eksempel rotvelt, flom, erosjon. I Skjåk var en fangstgrop skadet som følge av slitasje fra elgråkk, videre var en tidligere sterkt utkastet gravrøys utsatt for erosjon, og over en fangstgrop lå et vindfall. I tillegg til disse er en del kulturminner blitt mer gjengrodd, skjønsmessig dreier dette seg om syv fangstgroper og fem grophus, vurdert i forhold til situasjonen for 20 år siden.

Materialuttak

Skade som skyldes at et kulturminne graves opp og/eller ut. Omfatter også utgravninger og andre graveskader uten

Figur 13. Fangstgrop fullstendig tildekket av et stort tømmerlager. ID-nr 030430. Foto Kari Støren Binns

Figur 14. Fangstgrop fylt med kvist og greiner i forbindelse med skogbruk. ID-nr 030423, 1. Foto Kari Støren Binns

at det skyldes gravemaskiner. I Skjåk var to fangstgroper fjernet på grunn av materialuttak ved grustak.

Bygg- og anleggsvirksomhet, industri- og veiutbygging

Skade som oppstår i forbindelse med grøfter, vann- og avløpsledninger, tildekking (bl. a. i forbindelse med deponering av byggeavfall), innebygging, parkeringsplass, slitasje (kjørespor i forbindelse med maskinell virksomhet/snerydding), veianlegg, kraftledningsstolper, kraftledninger under vann og adkomstveier (også i forbindelse med midlertidige adkomstveier under byggeprosessen). I Skjåk var en fangstgrop fjernet i forbindelse med anlegg av vann-/avløpsledninger for et hyttefelt. En steinalderboplass var utsatt for erosjon og slitasje grunnet varierende vannstand i forbindelse med vassdragsregulering. En fangstgrop var skadet i forbindelse med veianlegg.

Husbygging og friluftsskade

Skade som følge av bl.a. nybygging eller utvidelser av boliger, campingplasser, hytteanlegg, hageanlegg, bryg-

geanlegg, garasjer, uthus, veiplaneringer (adkomstveier). I Skjåk var en gravhaug sterkt redusert i forbindelse med utvidelse av villa, og i flere tilfeller var fangstgropene brukt som deponi for skrot og søppel. Et par fangstgropene var noe nedslitt av gangstier som passerte kanten på gropene.

Tilrettelegging

Slitasje- og/eller skjøtselskade i forbindelse med at kulturminner er tilrettelagt for publikum. Gamle ruiner av tørrmurte steinbuer i fjellet var i et par tilfeller restaurert og gjenoppbygget til husly og rekreasjon for turfolk.

Hærverk

I Skjåk er ingen fornminner påført skader som følge av hærverk.

Sammensatt skadeårsak

Skade hvor det er vanskelig å bestemme hvilke aktiviteter som har forårsaket skaden, eller hvor det er flere skadeårsaker. I Skjåk var det ingen kulturminner med skader som ikke kunne årsaksbestemmes.

Tidsrommet mellom forrige registrering og kontrollregistreringen av kulturminnene i Skjåk var i dette omdrevet 19 år. Ved kontroll av kulturminnene er nåværende tilstand sammenliknet med den tilstandsbeskrivelsen kulturminnene fikk ved siste registrering. I flere tilfeller har denne vært mangelfull, men som regel har dette vært tilfelle for tilsynelatende intakte kulturminner. For kulturminner utsatt for skade var skaden som regel beskrevet i 1983. Det er derfor overveiende sannsynlig at de endringene som er observert ved kontrollregistreringen i hovedsak har funnet sted i løpet av de siste 19 årene. For at tallene skal ha utsagnsverdi og kunne brukes som sammenligningsmateriale i forbindelse med andre overvåkningsprosjekter, er det laget et estimat som beregner gjennomsnittlige tall for årlige tap og skader. Her er det likevel viktig å huske på at tallmaterialet er lite og kan virke misvisende (**figur 15 og 16**).

Figur 15. Gjennomsnittlig årlig tap fordelt på tapsårsaker

Kommune	Periode	Materialuttak	Bygg, anlegg	Sum
Skjåk	1983 - 2002	0,11	0,05	0,16 (0,12%)

Figur 16. Gjennomsnittlig årlig skade fordelt på skadeårsaker

Kommune	Periode	Jordbruk	Skogbruk	Naturskade	Bygg, vei	Hus, friluft	Sum
Skjåk	1983 - 2002	0,05	0,42	0,16	0,11	0,47	1,21 (0,87%)

7 Tendenser i trusselbildet

I Skjåk kommune er 6,1% av totalarealet dekket av produktiv skog og bare 0,8% er definert som jordbruksareal. Resten består av fjell, vann og uproduktiv skog. Arealbruken i dette store utmarksområdet er og har i all hovedsak vært jakt, fangst og fiske. Fornminnene i skog- og fjellområdene er følgelig også stort sett relatert til slik virksomhet, mest synlig i form av fangstgroper, som stedvis opptrer i større systemer. Få inngrep er gjort i slik utmark, men utnyttelse av vann- og løsmasseressurser har forårsaket noe skadeverk. To og muligens tre (av tre-fire) kulturminner (alle fangstgroper) er fjernet på grunn av masseuttak, og slik virksomhet synes derfor å være den største trusselen med hensyn til ren *desimering* av kulturminnene. Utbygging (i dette tilfellet av hytter) har også forårsaket fjerning av en fangstgrop. Vassdragsutbygging har skadet i alle fall ett kulturminne. Selv om skogsdriften er en livskraftig virksomhet i Skjåk, både innen primærnærings og industri, har den ikke forårsaket fjerning av fornminner. Men i den perioden kontrollregistreringen gjelder for (1983-2002) er det skogbruket, sammen med virksomheter tilknyttet husbygging og friluftaktiviteter som er de viktigste årsakene til *skadeverk* på kulturminnene. En vanlig form for skade i forbindelse med skogbruket er at fangstgroperne fylles med kvistavfall, noe som visker ut fornminnet og stimulerer gjengroingsprosessen. Gjengroing er ellers den hyppigste årsaken til tilstandsending for kulturminnene i Skjåk, men tross alt også den mest skånsomme. Til dels skyldes denne et lavere beitepress og dermed økt tilgroing i utmarka, dels skyldes det den generelle klimaendringen.

I tidligere år er det nok jordbruket som har vært den viktigste og også alvorligste trusselen mot kulturminnene, både hva angår fjerning og skadeverk. Her er det særlig sporene etter jernalderens jordbruksbosetning som har vært mest skadelidende. Dette gjelder særlig gravhauger og gravrøyser, som er den typen kulturminner som primært brukes som indikasjon på fortidig jordbruksbosetning, siden vi sjelden finner tufter som kan vise hvor de forhistoriske gårdene lå. Fra middelalderen er det blant annet gårdshauger og også kirker og gravplasser som vitner om den faste gårdsbosetningen. I Skjåk kjenner vi ikke til gårdshauger - som vel helst er et kystfenomen, men spor fra middelalderkirker og gravplasser finner vi flere steder. Både disse og sporene fra jernalderen ligger konsentrert langs hoveddalføret, på de lettdrenerbare elveavsetningene, og her var mye skadet og fjernet før registreringene i 1983 fant sted, men bare små endringer har skjedd etter den tid.

8 Konklusjon

Kontrollregistreringen i Skjåk kommune omfattet 138 automatisk fredete kulturminner.

Ved registreringen i 1983 var 22 av kulturminnene skadet, og i 2002 var ytterligere 19 kulturminner påført skader. Ved kontrollen viste det seg at tre fornminner var tapt, alle fjernet ulovlig, dels på grunn av grusuttak, dels hyttebygging. Det er for en stor del de fornminnene som ligger sentralt i kommunen, i hoveddalføret øst og vest for kommunesenteret som er berørt. Dette er i all hovedsak fangstgroper i produktiv skog, og i et par tilfelle groper som ligger i tilknytning til grustak. De fleste skadene skyldes skogsdrift og friluftaktiviteter.

Kulturminnene ble også kontrollert med tanke på nøyaktighet ved stedsangivelsen. I alt 24 kulturminner, 17,4%, viste seg å være feilavmerket. I dette tilfellet vil det si at feilmarginen var større enn 20 meter. Fire fornminner ble ikke gjenfunnet ved kontrollen. Den ene av disse kan ha forsvunnet i et grustak, mens de øvrige ligger i svært brattlendt tetvokst og uproduktiv skog.

I løpet av de siste tyve årene kan man vel si at ødeleggelsene har hatt et beskjedent omfang i Skjåk, noe som kanskje kan gi grunn til en viss optimisme. Men kontrollregistreringen tyder også på at årsaken til dette mer kan skyldes hell og ren tilfeldighet enn bevisst vernepolitikk og bevisste vernehensyn. Med økende aktivitet innen både skogbruk og ikke minst byggevirksomhet, kanskje særlig i forbindelse med friluftsliv (hytter, veianlegg, campingplasser, sportsanlegg) er kulturminnene i skog og utmark truet. Gode rutiner i behandlingen av arealberørte tiltak er viktig i denne sammenhengen, og et godt samarbeid mellom grunneiere, tiltakshavere og forvaltere vil utvilsomt komme alle parter til gode. Viktig i en slik sammenheng er å drive god formidling og en forsvarlig og rutinemessig skjøtsel av kulturminnebestanden.

9 Kilder

Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon. Oslo 1988.

Binns, Kari Støren 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag 1997. Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 064: 1-24.

Binns, Kari Støren 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag 1999. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 096: 1-27.

Binns, Kari Støren 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 106: 1-27.

Fasteland, Arthur 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Voss kommune, Hordaland i 1998. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 078: 1-17.

Fornminneregisteret. Register over faste fornminner.

Forslag til Norsk Standard: Automatisk fredete kulturminner Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade, versjon 4.3.

Haavaldsen, Per 2000: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. Oslo NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 097: 1-19.

Holm-Olsen, Inger Marie 1998: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms 1997. Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 068: 1-19.

Hosar, Hans P: Skjåk bygdebok bind 1. Skjåk kommune 1994-1995.

Lov om Kulturminner av 9. Juni 1978.

Myrvold, Elin Rose 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 105: 1-19

Mølmen, Øystein 1975: Viltbiologiske undersøkelser i Jotunheimen/ Breheimen. Felt 2 og 8.

Oppland fylkeskommune: Registrering av kraftlinjetrase for Øvre Otta kraftutbygging.

Sollund, May-Liss Bøe 1997: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. Trondheim, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 042: 1-30

Sollund, May-Liss Bøe 2001: Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. Oslo, NINA•NIKU - NIKU Oppdragsmelding 107: 1-15

10 Vedlegg

Vedlegg 1 Bestilling fra Riksantikvaren

Prosjektet «Kontrollregistrering av automatisk fredede kulturminner (fornminner)» ble igangsatt i 1997 med fokusering på desimeringshastigheten for automatisk fredede kulturminner. Siden 2001 ble prosjektet innlemmet i Riksantikvarens miljøovervåkningsvirksomhet. Det overvåkes 16 modellkommuner over en tidsperiode av fire år med tanke på desimering av fornminner og fortløpende kartlegging av årsakene til at denne bestanden gradvis ødelegges og forsvinner. Formålet med dette overvåkningsprosjektet er å få oversikt over utviklingen av tap og skade blant arkeologiske kulturminner ved feltkontroll og data fra fornminneregisteret.

Overvåkingen gjennomføres i henhold til nasjonalt resultatmål 3.1: «Det årlige tapet av kulturminner og kulturmiljøer som følge av fjerning, ødeleggelse eller forfall, skal minimeres, og skal innen 2008 ikke overstige 0,5%». Resultater av dette prosjektet relateres til nøkkeltall 3.1.2: «Prosentvis årlig tap av registrerte arkeologiske fornminner i fornminneregisteret i et representativt antall kontrollkommuner; og nøkkeltall 3.2.2: «Andel registrerte arkeologiske kulturminner uten nye skader i fornminneregisteret i et representativt antall kommuner. Bestand ved årets start og endring i forhold til 1998-bestand.»

Riksantikvaren stiller følgende krav til utføringen av kontrollregistreringen:

1. Det skal kontrollregistreres samtlige fornminner i Fornminneregisteret (inklusive de med uavklart vernestatus) i de utvalgte kommuner. NIKU skal kontakte fylkeskommunene for å sørge for at registeropplysninger i de utvalgte kommunene er oppdatert. Feil eller mangler i Fornminneregisteret skal oppdateres.
2. Kontrollen i de utvalgte kommunene skal foregå etter lik metodikk for å sikre sammenlignbarhet av resultatene.
3. Kontrollregistreringen skal også omfatte kontroll av kartplassering av objektene. Det forutsettes bruk av GPS, og at eventuelle korrigeringer i kartplasseringen blir overlevert Riksantikvaren som SOSI fil.
4. Under kontrollregistreringen skal det tas i bruk det foreløpige utkast til "Norsk Standard; Automatisk fredede kulturminner. Periodisk kontrollregistrering - Deklarering av tap og skade" (se vedlegg 1).
5. Under kontrollregistreringen skal det vedlagte eksempel for et registrerings skjema (vedlegg 2) benyttes som registreringshjelp.
6. Tilstanden av fornminner skal registreres på enkeltminnenivå.
Hvis et skadet objekt innenfor et fornminnefelt ikke er oppført med en sub-identitetsnummer i fornminneregisteret, skal det opprettes et eget sub-identitetsnummer. En kartfesting av disse er ikke nødvendig, dersom det gjeldende fornminnefeltet er tilstrekkelig avmerket.
7. Registrering av tilstand og skadeårsak skal avmerkes med et enkelt kryss i henhold til standard nevnt under punkt 3.
8. Det skal gis en kort men presis beskrivelse av skadebildet. Det kan være hensiktsmessig å bruke et digitalt kamera til dokumentasjon. Ved bruk av fotodokumentasjon knyttes objektet til ID nummer i Fornminneregisteret og det opprettes en fotoliste. Bildemateriell sendes som CD til Riksantikvaren.
9. Resultatene fra kontrollregistreringen skal legges inn i fornminneregisteret slik at det er á jour. Feil eller mangler i Fornminneregisteret skal oppdateres.
10. Resultatene som er direkte knyttet til nøkkeltallene skal leveres tidligst mulig, innen 01.februar 2003
11. Resultatene skal publiseres som oppdragsmelding snarest mulig etter feltarbeid, dog innen slutten av april 2003. Samtlige rapporter skrives etter felles mal for å garantere sammenlignbarhet med hensyn til nasjonal rapportering. Det forutsettes at oppdragstaker koordinerer dette arbeidet seg i mellom, og kvalitets-sikrer arbeidet før overlevering til oppdragsgiver. Riksantikvaren ber dog om at det sendes et utkast til rapportstruktur for godkjenning.
12. Eventuelle avvik under feltarbeid, som for eksempel problemer vedrørende tilgjengelighet til fornminner; beskrivelse av skadeårsak hhv. skadebilde, og lignende, må avklares med Riksantikvaren for godkjenning.

Vedlegg 2

Tabell over kulturminner som er endret i perioden 1983-2002, Skjåk kommune, Oppland

ID-nr	Sub-id	Kategori	Arealbruk 1983	Arealbruk 2002	Tilstand 2002	Endringsårsak	Merknad
020807	1	Fangstgrop	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Friluftskade	Stein kastet nedi
020807	3	Fangstgrop	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Elgtråkk
020843	14	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Vei på vollen
020843	16	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Friluftskade	Noe utgravd
020843	17	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Vei langs vollen
020843	19	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Gjenfylt m/ kvist
020843	20	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Friluftskade	Sti i kanten
020843	21	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Tildekket med kvist
020844	1	Fangstgrop	Skog, upr.	Hytteområde	Fjernet	Anlegg	Utplanering
020846	2	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Vei	Sanduttak fra voll
020849	1	Fangstgrop	Skog, upr.	Skog upr/ Beite	Ikke gjenfunnet		Ulendt krattskog
020849	2	Fangstgrop	Skog, upr.	Skog upr/ Beite	Ikke gjenfunnet		Ulendt krattskog
020850	1	Gravrøys	Skog, upr.	Skog upr/ Beite	Skadet	Jordbruksskade	Tildekket med kvist
020850	2	Steinlegning	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
020850	3	Steinlegning	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
020850	4	Steinlegning	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
020850	5	Gravrøys	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
020850	6	Steinlegning	Skog, upr.	Skog, upr.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
020851	1	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Vei	Utrasing
030391	1	Grophus	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030391	2	Grophus	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030391	3	Grophus	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030391	4	Grophus	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030391	5	Grophus	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030394	1	Gravkammer?	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Naturskade	Utrasing
030396	1	Fangstgrav	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Friluftskade	Søppelsekk i graven
030410	1	Fangstgrop	Skog, uprod.	Grustak	Fjernet	Materialuttak	Grusuttak
030419	1	Steinbu	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Friluftskade	Restaurert
030422	1	Fangstgrop	Skog, uprod.	Skog, uprod.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030422	2	Fangstgrop	Skog, uprod.	Skog, uprod.	Skadet	Naturskade	Gjengrodd
030423	1	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Gjenfylt m/ kvist
030423	2	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Gjenfylt m/ kvist
030430	1	Fangstgrop	Skog, pr.	Lagerplass	Skadet	Skogbruksskade	Oppfylt m/ tømmer
030432	1	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Skogbruksskade	Gjenfylt m/ kvist
030437	2	Fangstgrop	Skog, pr.	Skog, pr.	Skadet	Friluftskade	Sti i kanten
030439	1	Steinbu	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Friluftskade	Restaurert
030439	3	Hustuft	Fjell/Vidde	Fjell/Vidde	Skadet	Friluftskade	Stein fjernet
030441	1	Fangstgrop	Skog, uprod.	Skog, uprod.	Skadet	Naturskade	Vindfall
030457	1	Fangstgrop	Skog, prod	Nær grustak	Ikke gjenfunnet		Tatt av grustak?
030459	1	Fangstgrop	Skog, prod.	Grustak	Fjernet	Materialuttak	Grusuttak
030460	1	Fangstgrop	Skog, uprod.	Skog, uprod.	Ikke gjenfunnet		
030471	1	Gravhaug	Tun/ hage	Tun/ hage	Skadet	Husbygging	Husforlengelse

NIKU publikasjonsliste / Publications

pr. 30.04.03

1. Fagrapporter / Scientific reports
2. Temahefter / NIKU Topics
3. Oppdragsmeldinger / Assignment reports
4. NIKU publikasjoner / NIKU publications
5. Faktaark / Fact Sheet

Fra 2003 avslutter NIKU tidligere serier og etablerer to nye serier, NIKU Rapport og NIKU Tema, som hver nummereres fra 1 og oppover. Se ytterligere informasjon på kolofonsiden (side 3).

Faktaark er gratis. Øvrige publikasjoner koster fra kr. 100,- (pluss porto) avhengig av størrelse. Det tas forbehold om at enkelte publikasjoner kan være utsolgt.

Kontaktadresse / Publications can be bought from:
 NIKU, Dronningensgt. 13,
 Postboks 736 Sentrum, N-0105 Oslo
 Tlf./Tel.: (+47) 23 35 50 00
 Faks/Fax: (+47) 23 35 50 01
 E-mail: kirsti.e.sundet@niku.no

1. NIKU Fagrapporter

001 Malte 1500-talls bonader i Rygnestadloftet, Valle i Setesdal. Presentasjon av et konserveringsprosjekt. *Gundhus, G., Gjertsen, R. & Andersson, G. 1995. 59 s.*

002 Haug på Hadseløya: en gravplass fra kristningstiden. Antropologiske undersøkelser av skjelettmaterialet. *Sellevold, B.J. 1996. 50 s.*

003 Historiske kart og kulturminnevern. En metode for landskapsanalyse. *Jerpåsen, G., Sollund, M.-L.B. & Widgren, M. 1997. 45 s.*

004 Klima i stavkirker: Lokal klimatisering av menigheten i Kaupanger stavkirke, Sogndal kommune. *Olstad, T.M. & Haugen, A. 1997. 47 s.*

005 Begrensning av skader på kulturlag i middelalderbyene. *Reed, I.W. 1997.*

006 Skjelettfunnene fra Ytre Elgsnes. Antropologiske undersøkelser. *Sellevold, B.J. 1998. 27 s.*

007 Konserveringsarbeider i Olavsklosteret i Oslo 1989-1997. En kilde til økt kunnskap om klosterets bygningshistorie. *Hauglid, L. 1998. 39 s.*

008 Trondenes kirkes tidligste bygningshistorie. *Storsletten, O. 1998. 17 s.*

009 Storøya - Hamarbiskopens ladegård i middelalderen? Seminarrapport *Brendalsmo, A.J. (Red.) 1998. 49 s.*

010 Picts and Vikings at Westness. Anthropological investigations of the skeletal material from the cemetery at Westness, Rousay, Orkney Islands. *Sellevold, B.J. 1999. 62 s.*

011 Twelve whalers from Svalbard. Skeletal remains from Liknesset on the Vasa peninsula. *Sellevold, B.J. 2000. 42 s.*

012 Tjærebreing av stavkirker fra middelalderen. *Egenberg, I.M. 2000. 125 s.*

2. NIKU Temahefter

001 Formminnevern og forvaltning. En teoretisk og metodisk tilnærming til planlegging og praksis i formminnevernet. *Hygen, A.-S. 1996. 348 s.*

002 Saving art by saving energy. *Olstad, T.M. & Stein, M. 1996. Utgått*

003 «Utkantens håndverkere og arbeidere». En aktivitetsanalyse av «Nordre bydel» i middelalderens Tønsberg. Avhandling til magistergrad i nordisk arkeologi ved Universitetet i Oslo, høsten 1995. *Ulriksen, E. 1996. 147 s.*

004 Landskapet som historie. *Brendalsmo, J., Jones, J., Olwig, K. & Widgren, M. 1997. 44 s.*

005 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis; Area C. Revised stratigraphic Analysis: Areas A, B and K. *McLees, C. 1998. 196 s.*

006 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt D. *Petersén, A. 1997. 104 s.*

007 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt E. *Saunders, T. 1997. 132.*

008 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic analysis: Area F. *Saunders, T. 1997. 182 s.*

009 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt G. *Olsson, A. & Pettersén, A. 1997. 254 s.*

010 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigraphic Analysis: Area H. *McLees, C. 1998. 191 s.*

011 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Stratigrafisk analyse: Delfelt M og I. Tegltypologi *Larsson, S., Hommedal, A.T., & Nordeide, S.W. 1999. 113 s.*

012 Excavations in the Archbishop's Palace: Methods, Chronology and Site Development. *Nordeide, S.W. (ed) 2000. 222 s.*

013 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Aktivitet og plan-tebruk belyst ved botaniske analysar. *Sandvik, P.U. 2000. 110 s.*

014 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Arbeidsstyrke og lønnsforhold ved erkebispegården i 1530-årene. *Nissen, H.A. 1998. 34 s.*

015 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Parasittologisk undersøkelse av latriner. *Hartvigsen, R. 1997. 21 s.*

016 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Erkebiskopens armbrøstproduksjon. *Booth, A. H. 1998. 73 s.*

017 Utgravningene i Erkebispegården i Trondheim. Kosthold og erverv i Erkebispegården. En osteologisk analyse. *Hufthammer, A.K. 1999. 47 s.*

018 – 022 In prep.

023 Steinvikholm slott - på overgangen fra middelalder til nyere tid. *Nordeide, S.W. 2000. 81 s.*

024 Røde låver – alt under ett tak. NIKU-seminar om enhetslåven, Norges landbrukshøgskole og Norsk Landbruksmuseum, 5. – 6. juni 2000. *Risåsen, G.T. (red.) 2000. 102 s.*

025 Registrering av fornminner for Det økonomiske kartverket 1963-1994. *Skjelsvik, E.* 1998. *Utgått.*

026 Dendrokronologi og bygningsforskning. *Christie, H., Stomes J.M. & Storsletten, O.* 1998. 17 s.

027 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer Forskning om norske middelalderbyer. Seminar april 1998. *Molaug, P.B. (red.)* 1998. 73 s.

028 NIKU strategisk instituttprogram Norske Middelalderbyer 1996-2000. Registre ved bygravninger. Red. *Molaug, P.B. og Nordeide, S.W.* 1999. 38 s.

029 Bergverksbyens omland. Om ressursbruk, kultur og natur i Rørosområdet. *Daugstad, K. (red.)* 1999. 511 s.

030 Grindbygde hus i Vest-Norge. NIKU-seminar om grindbygde hus, Bryggens Museum 23-25.03.98. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 1999. 128 s.

031 NIKU 1994 - 1999. Kulturminneforskningens mangfold. *Gundhus, G., Seip, E. og Ulriksen, E. (red.)* 1999. 136 s.

032 NIKU strategisk instituttprogram 1996-2000 Hus i Norge. Kilder om hus. Skriftlige kilder, bilder, muntlige kilder. *Horgen, J.E.* 2000. 32 s.

033 Hertug Skule til evig minne. Rekonstruksjon og fargesetting av en middelaldergravplate. *Brendalsmo, A.J., Plahter, U. & Selsjord, M.* 2000. 37 s.

034 Grindbygde hus i Vest-Norge. Eksempelsamling. *Schjelderup, H. og Storsletten, O. (red.)* 2000. 127 s.

3. NIKU Oppdragsmeldinger

001 Utstein kloster - planlagte vedlikeholdstiltak: utredning av konsekvensene for kulturminnet. *Dunlop, A.R.* 1995. 11 s.

002 Utstein kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene mars 1995 og innstillinger til det videre arbeidet i 1995. *Dunlop, A.R.* 1995. 11 s.

003 Ommundgård gnr 134 bnr 1 Viggja, Skaun k, Sør-Trøndelag: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevold. B.J.* 1995. 21 s.

004 Innberetningen om arkeologiske forundersøkelser i Skagen 18, Stavanger. *Dunlop, A.R.* 1995. 10 s.

005 Clemenskirkeruinen 1994. Saxegaardsgate 11, Gamlebyen, Oslo: Antropologisk undersøkelse av skjelettmateriale. *Sellevold. B.J.* 1995. 21 s.

006 Konserveringsarbeid i Lyngdal kirke, Numedal. *Olstad, T.M.* 1995. 17 s.

007 Registrering av nasjonale kulturminner. Delprosjekt: Forslag til oppbygging av en database til registrering av bevaringstilstanden for kirkekunst og veggfast dekor i kirker og fredede bygninger. *Sommer-Larsen, A.* 1995. 21 s.

008 NSB. Nytt dobbeltspor fra Skøyen - Asker. Kulturminner og kulturmiljø, KU-fase 2. *Skar, B., Hov, K. & Tønnesen, T. L.* 1995. 32 s.

009 Ny E18 Melleby - Askim, Østfold fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L. B., Tønnesen, T. L. & Bergstøl, J.* 1995. 56 s.

010 Vegetasjonshistorisk undersøkelse av felt med rydningsrøyser på Forsand gnr. 41 bnr. 6, Forsand i Rogaland. *Prøsch-Danielsen, L.* 1996. 31 s.

011 Befaring og rådgiving for kulturetaten i Hedmark Fylkeskommune etter flommen i Østerdalen, juni 1995. *Brønne, J.* 1995. 105 s.

012 Lydvaloftet, Voss kommune i Hordaland. Undersøkelser og konservering av malt dekor fra middelalderen. *Gundhus, G.* 1996. 22 s.

013 Domkirkegården i Trondheim. En evaluering av arkeologiske interesser i området. *Reed, I.W.* 1995. 13 s.

014 Archaeological excavation at 3-5 Bersvendveita, Trondheim, 1995-1996. *Towle, B., Booth, A.H. & Sandvik, P.U.* 1996. *Utgått*

015 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 480 Nonneseterkvaralet 1995 & 1996. *Dunlop, A.R.* 1996. 18 s.

016 Bf 85 Agerup Gård, Nøtterøy kommune i Vestfold. Befaring og fargeundersøkelser 1995-96. Konservering av et 1700 talls papirtapet 1997. *Brønne, J. & Heggenhougen, B.* 1998. 34 s.

017 Jernbanetunnel under Gamlebyen, Oslo. Konsekvensutredning. Kvalitetssikring tema Kulturmiljø. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L.* 1995. 12 s.

018 E6 Tysfjord, Nordland fylke. Fagrapport Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Hauglid, M. & Steinlien, O.* 1996. 31 s.

019 Arkeologiske forundersøkelser i BRM 487 Nonneseterkvaralet, 1996. *Dunlop, A.R.* 1997. 30 s.

020 Krusifiks fra Vågå kirke, Vågå kommune i Oppland. Konservering. *Hauglid, L.K.* 1996. 12 s.

021 E18 mellom Ekebergtunnelen og Oslotunnelen. Utredning av kulturminner og kulturmiljø. Konsekvensutredning. *Skar, B., Molaug, P.B. & Tønnesen, T. L.* 1996. 37 s.

022 A 335 Grip Stavkirke, Grip, Kristiansund kommune. Tilstandsbeskrivelse og forslag til konserveringstiltak 1993. *Olstad, T.M.* 1996. 26 s.

023 Den middelalderiske Kristusfiguren fra Otterøy kirke, Namsos kommune i Nord-Trøndelag. Et konserveringsprosjekt. *Frøysaker, T.* 1996. *Utgått.*

024 Trykte 1500-talls tekstiler i Rygnestadloftet. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Gundhus, G.* 1996. 17 s.

025 Orgelprospektet i Oslo Domkirke - Undersøkelser. *Norsted, T.* 1996. 12 s.

026 Kaupanger stavkirke / De Heibergske Samlinger: Kristi Oppstandelse malt av A. Askevold 1865. Konservering og restaurering. *Andresen, J. & Gundhus, G.* 1996. 16 s.

027 Madonna med barnet. Konservering og restaurering av en polykrom treskulptur fra 1200 tallet i Vallset kirke, Stange i Hedmark. *Olstad, T.M.* 1996. 34 s.

028 Rapport fra seminar om Norges kirker 21.november 1996. *Fikkan, A.* 1996. 31 s.

029 Videreføring av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. Konservering av limfargedekor i kor og skip. *Olstad, T.M.* 1996. *Utgått.*

030 Damsgård. Fargeundersøkelser 1985-1988-1993. Systematisering og tolking av funn samt restaureringsforslag. *Frøysaker, T. & Solberg, K.* 1996. 109 s.

031 Arkeologisk sjaktovervåking og undersøkelser i Nedre Langgate, Tjømegaten og Pelagoskvaralet, Tønsberg. *Gansum, T.* 1997. 37 s.

032 Arkeologiske undersøkelser og overvåking i Nedre Langgate 30E, Tønsberg. Problematikk omkring typer og bruk av kvistnagler. *Gansum, T.* 1997. 54 s.

033 Mindre arkeologiske undersøkelser i Vestfold 1996. *Edwardsen, G., Gansum, T., Sønsterud, K.E. & Ulriksen, E.* 1997. 30 s.

034 Mindre arkeologiske undersøkelser i Telemark 1996. *Gansum, T. & Sønsterud, K.E.* 1997. 31 s.

035 Sørkorridoren E6 og E18. Kulturminner og kulturmiljøer. *Skar, B., Grimsrud, O., Hov, K. & Tønnesen, T.L.* 1997. 28 s.

036 Diverse arkeologiske oppdrag i og omkring Bergen 1995-96. *Dunlop, A.R.* 1997. 65 s.

Fortsettelse NIKU Oppdragsmeldinger

- 037** Krusifiks fra ca 1500 i Granvin kirke, Hordaland. Undersøkelser, konservering og restaurering. *Bratlie, E.* 1997. 22 s.
- 038** Innberetningen om de arkeologiske undersøkelsene ved Utstein Kloster 1995. *Dunlop, A.R.* 1997. 42 s.
- 039** Konsekvensutredning for ny Rv-2, Kløfta-Kongsvinger. Kulturminner og kulturmiljø. *Skar, B., Sollund, M.-L.B., Tønnessen, T.L. & Rui, L.M.* 1997. 46 s.
- 040** Konservering av limfargedekor i Nore stavkirke. *Solberg, K.* 1997.
- 041** Decorations and wall-paintings in vernacular buildings, burial sites, monasteries and temples. Mission for NORAD and the Norwegian Directorate for Cultural Heritage to The Peoples Republic of China and Tibet Autonomous Region. *Brønne, J.* 1997. 25 s.
- 042** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Skien kommune, Telemark 1997. *Sollund, M.-L.B.* 1997. 30 s.
- 043** Utstein Kloster: resultatene fra de arkeologiske forundersøkelsene 26-30.05.97. *Dunlop, A.R.* 1997. 17 s.
- 044** Arkeologiske forundersøkelser ved BRM 528 Nonneseter/ Bystasjonen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1997. 24 s.
- 045** Bygninger - Samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997. 43 s.
- 046** Arkeologiske undersøkelser langs Strandpromenaden, Hamar, 1996. *Nondal, N.T., Roll-Lund, E., Sæther, T. & Wiberg, T.* 1997. 27 s.
- 047** Gården Berg Vestre i Furnes, Ringsaker kommune. Behandling av to dekorerte rom. *Olstad, T.M.* 1997. 15 s.
- 048** Objekter - samlerapport 1994-1996. *Gundhus, G.(red.)* 1997. 33 s.
- 049** Vevelstad kirke, Vevelstad kommune. Et 1700-talls monumentalt oljemaleri på papir. Konservering og restaurering. *Norsted, T.* 1997. 21 s.
- 050** Tydal kirke, Tydal kommune. Undersøkelser, konservering og restaurering av dekorert kortak fra ca 1700. *Bratlie, E., Kusch, H. J., Sommer-Larsen, A. & Gundhus, G.(red.)* 1997. 17 s.
- 051** Konservering av den middelalderske Kristusfigur fra Leksvik kirke, Leksvik kommune i Nord-Trøndelag. *Frøysaker, T.* 1997. 26 s.
- 052** Museumsbygninger i Hedmark fylke. Undersøkelser og evalueringer. *Brønne, J.* 1997. 237 s.
- 053** 300 kV-I Øyberget-Vågåmo Konsekvensutredning for kulturminner og kulturmiljø. Justerte alternativer. *Helliksen, W.* 1997. *Utgått*
- 054** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i middelalderbyene Tønsberg og Skien 1997. *Edvardsen, G. & Sønsterud, K.E.* 1997. 46 s.
- 055** Utgravningene ved vestfronten av Nidaros domkirke. Del I og II. *Reed, I., Kockum, J., Hughes, K. & Sandvik, P.U.* 1997. *Utgått*
- 056** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1996-97. *Dunlop, A.R., Gellein, K. & Hommedal, A.T.* 1997. 84 s.
- 057** Arkeologiske undersøkelser ved Vincens Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1997. *Dunlop, A.R.* 1998. 23 s.
- 058** Bredsgården, Bryggen i Bergen. Konservering av 1700-talls limfargedekor. *Olstad, T.M.* 1997. 26 s.
- 059** Arkeologisk undersøkning på Klosteret, Bergen 1997-98. *Ve-vatne, K.* 1998. *Utgått*
- 060** Tradisjonell fargebruk på bygårder, Grünerløkka i Oslo. *Hvinden-Haug, L.J., Torp, I. & Olstad, T.M.* 1998. 55 s.
- 061** Arkeologiske undersøkelser i og omkring Kjøttbasaren, Vetridsalmenning 2, Bergen 1996-97. *Dunlop, A.R.* 1999. *Utgått*
- 062** Bf 93 Yttersø gård, Larvik kommune i Vestfold. Innvendig fargeundersøkelse. *Heggenhougen, B.* 1998. 20 s.
- 063** Konservering av predellan til altartavlan i Rödenes kyrka, Marker kommune i Østfold. *Gjertsen, R.* 1997. 11 s.
- 064** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Trondheim kommune, Sør-Trøndelag, 1997. *Binns, K.S.* 1998. 25 s.
- 065** Rock Art Safeguarding in Zimbabwe. *Norsted, T.* 1998. *Utgått.*
- 066** Miljøopparbeiding av Nedre Langgate, riksveg 308, Tønsberg kommune. *Edvardsen, G.* 1998. 51 s.
- 067** Altartavlen i Førde kirke, Sogn og Fjordane. Konservering og restaurering 1996-1998. *Gundhus, G.* 1998. 38 s.
- 068** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Tromsø kommune, Troms, 1997. *Holm-Olsen, I.M.* 1998. 19 s.
- 069** Mindre arkeologiske overvåkinger og undersøkelser i tilknytning til middelalderkirker og -kirkegårder i Agder, Telemark og Vestfold, 1997 *Edvardsen, G., Helliksen, W. & Sønsterud, K.* 1998. 15 s.
- 070** Rehabilitering av Tønsberg torv. Arkeologisk overvåking og undersøkelser 1996-1997. *Edvardsen, G., Gansum, T.* 1998. 31 s.
- 071** To båtvrak fra 1600-tallet. Arkeologiske utgravninger på Sørenga i Oslo. *Molaug, P.B.* 1998. *Utgått*
- 072** Oppussing og vedlikehold av eldre murfasader 1997. Samlerapport. *Hauglid, L., & Gundhus, G. (red.).* 1998. 32 s.
- 073** Bygningshistoriske undersøkelser. Samlerapport 1997. *Christie, H., Hauglid, L., Norsted, T. & Storsletten, O. (Gundhus, G. red.)* 1998. 34 s.
- 074** Snøhvitutbyggingen. LNG-anlegg på Melkøya, Hammerfest kommune. Konsekvenser for samiske kulturminner. *Johnskareng, A. & Holm-Olsen, I.M.* 1998. 17 s.
- 075** Fargeundersøkelser i Kiøsterudgården, Åsgårdstrand, 1998. Olstad, T.M. 1999. 37 s.
- 076** Konservering av bemalte veggplanker fra Ål stavkirke, Buskerud. Olstad, T.M. 1999. 41 s.
- 077** Avslutning av konserveringsarbeidene i Lyngdal kirke, Numedal. Olstad, T.M. 1999. 36 s.
- 078** Fortidsminne i dagens landskap. Status for automatisk freda kulturminne i Voss kommune, Hordaland i 1998. Fasteland, A. 1999. 23 s.
- 079** Baroniet Rosendal i Kvinnherad kommune, Hordaland. Delprosjekt 1: Undersøkelser og forslag til tiltak i 24 utvalgte rom i slottet. Brønne, J. 1999. 76 s.
- 080** Stiftsgården i Trondheim. Fargeundersøkelser og konserveringsarbeider 1996-1998. *Solberg, K.* 1999. 46 s.
- 081** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen og på Vestlandet 1997-98. *Dunlop, A. R., Gellein, K., Hommedal, A. T. & Birkenes L. Ø.* 1999. 59 s.
- 082** Samiske kulturminner og kulturlandskap i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt. Utvikling av en GIS- og fjernmålingsbasert metode. *Holm-Olsen, I. M., Grydeland, S. E. & Tømmervik, H.* 1999. *Utgått.*
- 083** Flahammar gård, Luster kommune i Sogn og Fjordane. Konservering av panelen till två 1700-tals dekorationsmålade rum. *Gjertsen, R.* 1999. 30 s.
- 084** Arkeologiske undersøkelser ved Vincent Lunges gate 19/21, Nonneseterkvartalet i Bergen, 1998. *Dunlop, R.A.* 1999. 33 s.

- 085** Bamble kirke, Telemark. Fargeundersøkelse av interiøret, 1998. *Solberg, K.* 1999. 38 s.
- 086** Planlagt golfbane på Breivikeidet, Tromsø kommune, Troms. Konsekvenser for samiske kulturminner og kulturmiljø. *Buljo, T.-H. & Holm-Olsen, I. M.* 1999. 16 s.
- 087** Fornyelse av reguleringskonsesjon for Mjøsvatn, Vinje og Tinn kommuner i Telemark. Konsekvenser for automatisk fredete kulturminner. *Risbøl, O.* 1999. 53 s.
- 088** Bygninger: Undersøkelser - Tilstand - Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999. 38 s.
- 089** Interiør og gjenstander: Undersøkelser – Tilstand – Tiltak. Samlerapport 1998. *Gundhus, G. (red.)* 1999. 66 s.
- 090** Metall med verneverdi. Handsaming, lagring og vedlikehold av innandørs metallgjenstandar. *Bjørke, A.* 1999. 22 s.
- 091** På sporet av en mangfoldig historie. Kalvariegruppen i Romfo kirke, Sunndal kommune i Møre og Romsdal. *Gundhus, G. & Winnes, M.* 2000. Utgått.
- 092** Kongsberg kirkes glasslysekroner. Konservering, sikring og dokumentasjon. *Sommer-Larsen, A.* 2000. 38 s.
- 093** Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 1999, fase 1. *Risbøl, O., Vaage, J., Ramstad, M., Narmo, L.E., Høgseth, H.B., & Bjune, A.* 2000. 153 s.
- 094** Bevaring av gamle arkiv med kart og tegninger. Ingeniørbrigadens arkiv hos Riksantikvaren. *Korff, K.* 2000. 27 s.
- 095** Alterskapet i Hamre kirke, Osterøy kommune, Hordaland. Konservering 1999/2000. *Frøysaker, T.* 2000. 26 s.
- 096** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Grong kommune, Nord-Trøndelag. *Binns, K.S.* 2000. 31 s.
- 097** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Gjesdal kommune, Rogaland 1999. *Haavaldsen, P.* 2000. 23 s.
- 098** Diverse arkeologiske oppdrag i Bergen, 1998-99. *Dunlop, A.R., Hommedal, A.T., Moldung, H.R., Nøttveit, O., Trædal, V. & Åstveit, J.* 2000. 58 s.
- 099** Bygninger, interiører og gjenstander: Samlerapport 1999. *Gundhus, G. (red.)* 2000. 88 s.
- 100** Asker kirke, Asker kommune i Akershus. Bevaring av kirkens barokke inventar. *Stein, M.* 2000. 16 s.
- 101** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Nord-Aurdal kommune, Oppland 2000. *Sollund, M.-L. Bøe.* 2001. 19 s.
- 102** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Guovdageainnu suohkan / Kautokeino kommune, Finnmark, 2000. *Myrvoll, E. R.* 2001. 19 s.
- 103** Strategisk instituttprogram 1996-2001. Hus i Norge. *Storsletten, O.* 2001. 30 s.
- 104** Polychrome wooden ecclesiastical art - Climate and dimensional changes. *Olstad, T.M., Haugen, A. & Nilsen T.-N.* 2001. 24 s
- 105** Kirkested i 1000 år. Grend, gård og grav i Liknes, Kvinesdal kommune i Aust Agder. *Brendalsmo, A. J. & Stylegar, F.-A.* 2001. 52 s. Denne publikasjonen kan bestilles hos: Kvinesdal kommune, administrasjonsetaten Tlf.: 38 35 77 00 Faks: 38 35 77 01
- 106** Evaluering av arkeologiske utgravninger i norske middelalderbyer 1970-1999. *Molaug, P. B.* 2001. 81 s.
- 107** The Norwegian Rock Art Project - Documentation Standard. Bergkunstprosjektet - Dokumentasjonsstandard. *Helliksen, W. & I. M. Holm-Olsen.* 2001. 60 s.
- 108** «...med Guld, Sølv oc Farvue...» - Den barokke altertavlen i Oslo domkirke som kulturhistorisk kilde. *Stein, M.* 2001. 110 s.
- 109** Krigsskolen, Tollbugata 10 i Oslo. Rehabilitering 1999-2000. *Heggenhougen, B.* 2002. 92s.
- 110** Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2001, fase 3. *Risbøl, O., Risan, T., Bugge Kræmer, M., Paulsen, I., Sønsterud, K.E., Swensen, G. & T. Solem.* 2002. 307 s.
- 111** Strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. *Molaug, P. B. (red.)* 2002. 91 s.
- 112** Irgensepitafiet i Røros kirke. *Solstad, J.* 2002. 28 s.
- 113** Bilder i brann - Paintings On Fire. Eidsvoll kirke. *Ford, T.* 2002. 31 s.
- 114** Det gyldne hollandske alterskap i Leka kirke, Nord-Trøndelag. Konservering og restaurering. *Olstad, T.M.* 2002. 57 s.
- 115** Strategisk instituttprogram 1996-2001. Landskapet som kulturminne. *Skar, B. (red.)* 2002. 73 s.
- 116** NIKU strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. Oslo havn i middelalderen. *Molaug, P.B.* 2002. 59 s.
- 117** Den korsfestede Kristus fra Skafså kirke, Tokke kommune i Telemark. Undersøkelser og konservering. *Gjertsen, R.* 2002. 36 s.
- 118** NIKU Strategisk instituttprogram 1996-2001. Norske middelalderbyer. Tønsberg havneområde. Stratigrafiske analyser. *Ulriksen, E. (red.)* 2002. 170 s.
- 119** Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell. Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2002, fase 4. *Risbøl, O., Risan, T., Bjørnstad, R., Fretheim S. & Eketuft Rygh, B.H.* 2002. 201 s.
- 120** Cultural Heritage on the Urban Fringe. Nannestad workshop report March 2002. *Swensen, G. (ed.)* 2002. 50 s.

4. NIKU publikasjoner

- 101** Brekke Søndre, Skien i Telemark. Farge- og bygningshistoriske undersøkelser i hovedbygningen 1999. *Brønne, J. & Winness, M.* 2001. 52 s.
- 102** Kulturminner og kulturmiljø i Gråfjell, Regionfelt Østlandet, Åmot kommune i Hedmark. Arkeologiske registreringer 2000, fase 2. *Risbøl, O., Vaage, J., Fretheim, S., Narmo, L.E., Rønne, O., Myrvoll, E., & Nesholen, B.* 2001. 244 s.
- 103** Eidsvoll 2014 – et visjonsprogram. *Risåsen, G.Th.* 2001. 26 s.
- 104** Strategisk instituttprogram 1996-2001. Konservering: strategi og metodeutvikling. *Swensen, G. (red.)* 2001. 104 s.
- 105** Kors og krusifiks. Tre utsnitt av deres historie. *Brendalsmo, A.J., Frøysaker, T., Jensenius, J.H.* 2001. 46 s.
- 106** Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Fræna kommune, Møre og Romsdal 2000. *Binns, K. S.* 2001. 26 s.

5. NIKU Faktaark

- 1995-25 Om 1500-talls bonader i Setesdal.
- 1996-6 Om utgravninger i Domkirkegården i Trondheim.
- 1996-8 Om gravfunn på Hadseløya i Vesterålen.
- 1996-13 Om Lydvaloftet på Voss.
- 1996-20 Om kulturminner og E18 gjennom Oslo.

Fortsettelse NIKU Faktaark

- 1997-6 Om kvistnagler fra Tønsberg.
- 1997-7 Om kristusfigur fra Otterøy kirke.
- 1997-13 Om konservering i Nore stavkirke.
- 1997-19 Om ødeleggelse av kulturminner i Skien kommune.
- 1997-22 Om historiske vandringer i Trondheim.
- 1998-2 Om konservering og restaurering av 1700-talls maleri i Vevelstad kirke.
- 1998-4 Om skader på kulturlag i middelalderbyer.
- 1998-12 Om utgravningene i Erkebispegården.
- 1998-15 Om ødeleggelse av kulturminner i Trondheim.
- 1998-16 Om Fuglefrisen i Olavsklosteret i Oslo.
- 1998-17 Om konservering og restaurering av altertavlen i Førde kirke.
- 1998-20 Om to båtvrak fra 1600-tallet funnet på Sørenga i Oslo.
- 1998-22 Om arkeologiske utgravninger av Vestfrontplassen i Trondheim.
- 1998-24 Om armbrøstproduksjon i Trondheim.
- 1999-2 Om utgravninger på Tønsberg torv.
- 1999-6 Om konserveringen av 19 bemalte veggplanker i Ål stavkirke.
- 1999-8 Om kosthold og erverv i Erkebispegården i Trondheim.
- 1999-9 Om fargene i Kiøsterudgården i Åsgårdstrand.
- 1999-14 Om fargeundersøkelser og konserveringsarbeider ved Stiftsgården i Trondheim.
- 1999-16 Om jubileumstemaheftet «NIKU 1994-1999 – Kulturminneforskningens mangfold».
- 1999-18 Om GIS og samiske kulturminner i Mauken-Blåtind øvings- og skytefelt i Troms.
- 1999-19 Om fargeundersøkelser i Bamble kirke i Telemark.
- 1999-20 Om grindbygde hus i Vest-Norge.
- 2000-4 Om handsaming av metallgjenstandar med verneverdi.
- 2000-5 Om kalvariegruppen i Romfo kirke.
- 2000-8 Om bygningshistoriske kilder.
- 2000-10 Om Kongsberg kirkes glasslysekroner fra omkring 1760.
- 2000-11 Om Steinvikholm slott i Trondheimsfjorden.
- 2001-3 Om den røde hverdagshelten
- 2001-5 Om Eidsvoll-anlegget kan gjenskapes slik det var i 1814.
- 2001-7 Om krusifikser gjennom 850 år.
- 2001-8 Om kulturminner og -miljø i Gråfjell
- 2001-11 Om Hertug Skules gravplate rekonstruert på dataskjermen
- 2001-12 Om konservering - strategi og metodeutvikling
- 2001-14 Om tjærebreiing av stavkirker fra middelalderen
- 2001-16 Om status for automatisk fredete kulturminner i Fræna, Nord-Aurdal og Guovdageainny/Kautokeino kommuner

- 2002-4 Om den barokke altertavlen i Oslo domkirke
- 2002-7 Om Irgensepitafiet i Røros kirke
- 2002-8 Om brannskadene på altertavlen i Eidsvoll kirke og behandlingen av dem.
- 2002-11 Om norske middelalderbyer
- 2002-13 Om landskapet som kulturminne
- 2002-15 Om krusifikset fra Skafså kirke

Nye serier 2003 NIKU Rapport

1 Bergstadens Ziir; Røros kirke. Tilstand og tiltak. *Brønne, J.* 2003 97 s.

NIKU Tema

1 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Eidskog kommune, Hedmark 2002. *Sollund, M.-L.* 2003. 20 s.

2 Fortidens minner i dagens landskap. Status for automatisk fredete kulturminner i Saltdal kommune, Nordland 2002. *Barlindhaug, S. og Holm-Olsen, I.M.* 2003. 22 s.